

HRVATSKI

glasnik

Godina XXI, broj 30

28. srpnja 2011.

cijena 100 Ft

Tradicionalni etno-pop-rock festival, u znaku različitih muzičkih stilov, pod imenom PETNO, i ove je godine lip kup ljudi sabrao pri zabavi, druženju i veselju

SZÉKESVÉRESE
PÉTERVÁRDI
FESTIVÁL

Komentar

Demografska propast

Hrvatska demografski propada, ali slično je stanje i u cijeloj Europi, kažu političari i analitičari. Prema prvim podacima posljednjeg popisa stanovništva, Hrvatska bilježi demografski pad ili u najmanju ruku stagnira. U Europi će između 2050. i 2060. godine više od trećine građana činiti umirovljenici, nagovještavaju sadašnji popis. Ulaskom u Europsku Uniju, Hrvatska će se morati precizno odrediti prema useljavanju, zahvaljujući kojem europske zemlje popravljaju demografsko ustrojstvo. Imigracija je jedan od osnovnih zamjeraka ljudi u Hrvatskoj prema Europskoj Uniji. Ali ljudi će doći živjeti u Hrvatsku samo ako Hrvatska ima što ponuditi. Ulaskom Hrvatske u Europsku Uniju postoji opasnost da mladi visokoobrazovani ljudi koristeći se jedinstvenim europskim sustavom školovanja i slobodnim protokom ljudi, roba i usluga, jednostavno napuste Hrvatsku.

Neki političari naglašavaju kako je potrebno maksimalno akumulirati nezaposleno radno aktivno stanovništvo, te segment u koji spadaju umirovljenici koji su de facto još uvijek radno sposobni. Ipak ni to neće biti dovoljno, vjerojatno će se pojaviti potreba i za useljenicima. Bude li Hrvatska imala gospodarski rast i kvalitetu života, privući će useljenike, oni će, vođeni svojim interesom, doći jednako tako kao što i hrvatski iseljenici idu tamo gdje ima posla, a ulazak u Europsku Uniju će promijeniti shvaćanje o Hrvatskoj. Kako se hrvatski visokoobrazovani kadrovi ne bi iseljavali, te demografski i gospodarski osiromašivali zemlju, treba osmisliti jasnu strategiju kojom će Hrvatska biti privlačna ljudima koji donose nove vrijednosti, mišljenja su analitičara. Popisom pučanstva u travnju, u Hrvatskoj je izbrojeno 4,290.612 građana, što je gotovo 150.000 stanovnika manje u odnosu na 2001. godinu. U proteklih deset godina na području Hrvatske broj stambenih jedinica (stanovi, kuće, vikendice) povećao se za 376.000, što je za petinu više prema 2001. godini! Suhe statističke brojke govore da u državi ima nešto više od 1,9 milijuna stanova za stalno stanovanje. Dakle kuća i stanova, bez vikendica. Uzme li se u obzir da je popisano 4,29 milijuna građana i 1,53 milijuna kućanstava, ispada da na tek nešto više od dvoje građana dolazi jedna stambena jedinica, dok je kad se uzmu u obzir i vikendice (2,26 milijuna) i ta brojka premašena. Zapravo, ispada da na dva Hrvata ide jedan stan! Više nego respektabilno s obzirom na financijsko okruženje u kojem se živi.

- bpb -

„Glasnikov tjedan“

(popis pučanstva 1–31. listopada)

Osma stranica upitnika za osobne podatke, sadrži pitanja (takozvana senzitivna pitanja), na koja nije obvezatno odgovoriti (Vezivanja za nacionalnost i jezik, vjera). Četiri pitanja vezana su za nacionalnost.

1. Kojoj narodnosti pripadate? Ponuđene opcije: mađarskoj, armenskoj, arapskoj, bugarskoj, rumunjskoj, kineskoj, ciganskoj (romskoj), rusinskoj, ruskoj, grčkoj, srpskoj, vijetnamskoj, hrvatskoj, slovačkoj, poljskoj, slovenskoj, njemačkoj, ukrajinskoj. Uz to ponuđene su još dvije opcije (drugim, i to... ; ne želi odgovoriti...).

2. Osim naznačene narodnosti pripadate li drugoj narodnosti? Ponuđene opcije: mađarskoj, armenskoj, arapskoj, bugarskoj, rumunjskoj, kineskoj, ciganskoj (romskoj), rusinskoj, ruskoj, grčkoj, srpskoj, vijetnamskoj, hrvatskoj, slovačkoj, poljskoj, slovenskoj, njemačkoj, ukrajinskoj. Uz to ponuđene su još dvije opcije (drugim, i to... ; ne želi odgovoriti...).

3. Koji vam je materinski jezik (mogu se dati najviše dva odgovora)? Ponuđene opcije: mađarski, armenski, arapski, bugarski, rumunjski, kineski, ciganski (romski), rusinski, ruski, grčki, srpski, vijetnamski, hrvatski, slovački, poljski, slovenski, njemački, ukrajinski. Uz to ponuđene su još dvije opcije (drugim, i to... ; ne želi odgovoriti...).

4. Kojim jezikom najčešće govorite u obitelji i prijateljskom krugu (mogu se dati najviše dva odgovora)?

Ponuđene opcije: mađarski, armenski, arapski, bugarski, rumunjski, kineski, ciganski (romski), rusinski, ruski, grčki, srpski, vijetnamski, hrvatski, slovački, poljski, slovenski, njemački, ukrajinski. Uz to ponuđene

su još dvije opcije (drugim, i to... ; ne želi odgovoriti...).

Upitnici će biti tiskani i na jezicima nacionalnosti koje žive u Mađarskoj, te na engleskom, ruskom, francuskom i kineskom, na web-stranici www.nepszamlalas.hu u formatu koji ne dopušta ispunjavanje, odnosno na istoj web-

stranici mogu se dobiti i daljnje informacije o popisu stanovništva na mađarskom i na engleskom jeziku.

Možda bi se u promidžbenoj kampanji Hrvati u Mađarskoj mogli pokušati koristiti društvenim mrežama poput Facebooka i Twittera koje su izvrstan način za povezivanje ljudi i ostvarivanje kontakata. Društvena mreža Facebooka omiljena je među hrvatskom populacijom u Mađarskoj različite životne dobi, njihova je umreženost gledajući tek nasumce profile korisnika, barem na prvi

Društvena mreža Facebooka omiljena je među hrvatskom populacijom u Mađarskoj različite životne dobi, njihova je umreženost gledajući tek nasumce profile korisnika, barem na prvi pogled, nevjerojatna. Dodaju li se znanci, prijatelji i simpatizeri, statistička se brojka dobro može istunirati.

pogled, nevjerojatna. Dodaju li se znanci, prijatelji i simpatizeri, statistička se brojka dobro može istunirati. Naravno, tek višemjesečnim radom, ili višegodišnjim, u čemu smo već zakasnili.

Branka Pavić Blažetin

Dodijeljene narodnosne stipendije

Deset mladih dobilo je narodnosnu stipendiju za koju je Državno podtajništvo odgovorno za narodnosne civilne i društvene odnose pri Ministarstvu javne uprave i pravosuđa (KIM) u ožujku raspisalo natječaj. Stipendiju mogu dobiti samo narodnosni učenici srednjih škola koje djeluju prema programu na materinskom jeziku ili prema dvojezičnom programu. Nakana je pomagati nastavak školovanja nadarenih učenika koji zbog udaljenosti mjesta obitavanja ili financijskih razloga ne mogu pohađati visoka učilišta.

Na raspisani natječaj prijavilo su se ustanove: Srpski vrtić, osnovna škola, gimnazija i đački dom „Nikola Tesla“ (Budimpešta), Slovački vrtić, osnovna škola, gimnazija i učenički dom (Budimpešta), Općeprosvjetno središte Nijemaca u Mađarskoj (Baja), Osnovna škola „Áron Tamási“ i dvojezična njemačka narodnosna gimnazija (Budimpešta), Njemačka narodnosna gimnazija i đački dom (Budimpešta), Hrvatski vrtić, osnovna škola gimnazija i đački dom (Budimpešta), Rumunjska gimnazija, osnovna škola i učenički dom „Nikolae Balcescu“ (Gyula), Srednja i osnovna škola, vrtić te đački dom „Valéria Koch“ (Pečuh), Gimnazija, stručna srednja škola i učenički dom „Friedrich Schiller“ (Velišvar, Pilisvörösvár), Gimnazija „László Lovassy“ (Vesprim). Odgojno-obrazovne ustanove predložile su dvadeset i tri kandidata, od kojih deset učenika od rujna dvije godine dobiva mjesečno po 60 tisuća forinti. Jedan od uvjeta prijave bio je prosjek od 4.00 u prethodnoj školskoj godini. Među stipendistima je i Merina Petrevszky učenica budimpeštanskoga HOŠIGA -a.

kormany.hu

Aktualno

Teren još prazan, tabla već stoji

Gradnja Eurovegasa polag Bizonje na štartu

Prva zamisao o izgradnji imperija sriće u ugarsko-slovačko-austrijskom trokutu, u samoj blizini Bizonje se je pojavila na početku 2000-ih ljet. Od 2004. ljeta, kad je odobren seoski plan Bizonje skupa s budućim Eurovegasom na njem pak s hižama i turnji od 140 m, kasini, hoteli, bazeni i tereni za golf, zna se, kraj sjevernogradišćanskoga naselja se zida dio Amerike. Zida se, tako su se ufali neki i gatali da 2005. ljeta bit će početak gradnje gigantičnoga varoša kockarov i srićnikov. Međutim, po planu predviđeno otvaranje Eurovegasa dvimi ljeti kasnije nekako je zaostalo. Pred kratkim smo pišaćili u Bizonju i mogli smo upametzeti preoblikovanje terena. Iako je skroz prazan, samo su mašini, kamioni i traktori na počivanju, ogromni su teritoriji izmireni, sravnani, lišeni od zelenila, a tabla Eurovegasa jur čvrsto stoji. Ravno pogledom na bizonjski crikveni turanj herava tabla stopira vozače i upozorava je na smanjenje brzine. Gradjevinski posli su izgleda u prvoj fazi na već od 345 hektari (iz toga je 250 hektarova na bizonjskom, a samo 95 hektarova na području Hegyeshaloma). Po najnovijem planu čez 13 mjesec će se sagrađiti hotel, restorani, veliki centar za priredbe i kockarnice, što će zlamenovati infrastrukturno razvijanje od kih 26 milijun eura, a cijeli proračun ove investicije će stati

kih pet milijardi eura iz džepa domaćih i stranih ulagačeva. Po neki zviranjki grad sriće u cjelini bude gotov dojuće ljeta. Eurovegasa odonda svako ljeta će obogatiti seoski budžet Bizonje s 60 milijun Ft, a ova svota će se platiti kot porez za zemljišće. Eurovegasa bi funkcionirao kot Las Vegas Europe, a iz letilišćeva Beč, Požun, Budimpešta posebno bi vozili simo goste. Za podvaranje tih posjetiteljev predviđaju oko deset jezera djelatnih mjest, a s gradnjom Eurovegasa negativni glasi ne prorokuju dugi žitak u Bizonji živećim Hrvatim. Uza to različite civilne organizacije i branitelji, zaštitari okoliša dosad su neuspješno protestirali suprot impozantnoga projekta. Eurovegasa izgleda, po toliko ljet sanjarenja i planiranja, nezaustavljivo krenuo u žitak.

-Tiho-

Dio budućega Eurovegasa zasad još na maketi

Priznanje Stjepanu Tišleru, serdahelskom načelniku, za usklađivanje europskih natječaja

Prilikom obilježavanja Dana općine Goričan, načelnik mjesta Mario Moharić uručio je priznanje načelniku sela Serdahela Stjepanu Tišleru za promicanje kulturnih i gospodarskih interesa općine Goričan u natječajima Europskih fondova. Goričanski je načelnik istaknuo kako uspješni projekti IPA programa velikim su dijelom zasluga Stjepana Tišlera, koji je vrlo mnogo pomogao pri izradi natječaja i povezivanja preko granice. U drugom pozivu IPA programa s njegovim posredstvom i koordiniranjem predano je pet uspješnih zajedničkih projekata iz Pomurja i Međimurja.

Prvi zajednički uspješni projekt ostvaren je s Međimurskim vodama 2007. g. U programu Interreg III/A Pomursko udruženje bilo je partner u izradi projektne dokumentacije za kolektorski sustav donjeg Međimurja i pročišćavača otpadnih voda Donje Dubrave.

Nakon toga su slijedili projekti IPA programa za prekograničnu suradnju. Projekt «Puna zdela», niz gastronomskih festivala u sferi međuljudskih veza predalo je Pomursko udruženje za ruralni razvoj u partnerstvu s Kulturno-umjetničkim društvom Goričan. U okviru projekta ostvareno je sedam festivala s jedne i druge obale Mure.

U tijeku je projekt WWTP Mura u tematici održivi okoliš, odnosno očuvanje kakvoće vode rijeke Mure. Sadržaj izgradnju uređaja za pročišćavanje otpadnih voda uz rijeku Muru u Podturnu te obnovu pročišćavača i crpnih postaja u Serdahelu. Vrijednost je projekta domalo tri milijuna eura. Natječaj je predan s ovlasti Međimurskih voda, a partner s mađarske strane je serdahelska Mjesna samouprava, a u projekt su uključena i naselja Bečehel i Sumarton. U drugom pozivu IPA programa ponovno će se organizirati festivali, no ovaj put ne gastronomski, nego folklorni radi očuvanja folklorne baštine i etnografskih vrijednosti. Natječaj je predalo Udruženje, a partner s hrvatske strane je KUD Goričan. Također je u drugom krugu predan natječaj

Stjepan Tišler s priznanjem

Međimurskih voda i serdahelske Mjesne samouprave, u kojem će se postići iskorištavanje obnovljivih izvora energije za stavljanje u pogon pročišćavača u Serdahelu. U okviru projekta će se izraditi projektna dokumentacija, studij izvodljivosti i jedan prototip uređaja tzv. male hidroelektrane na Muri, koji će proizvoditi 5–6 kw, a s hrvatske strane će se izraditi projektna dokumentacija za kanalizacijsku mrežu Donje Dubrave, Donjeg Vidovca, Preloga, Kotoribe, Svete Marije, Donjeg Mihaljevca. Izrada projektne dokumentacije za oblikovanje gospodarskog parka u Serdahelu i Goričanu bio je poticaj također serdahelskog načelnika. On je i u drugim projektima Međimurskih voda bio povezuvač. Načelnicima iz Zalske županije, koji ne znaju hrvatski, pomogao je u povezivanju s partnerima s hrvatske strane, osim toga pomogao je i stećenim iskustvima o vodenom gospodarstvu, naime dugi niz godina bio je član nadzornog odbora u Dioničkom društvu za vodno gospodarstvo južne Zale.

Stjepan Tišler kaže kako ga je priznanje iznenadilo, ali, naravno, svakom je ugodno ako mu se napori na bilo koji način priznaju, njemu kao Hrvatima prirodno je da sa svojim znanjem podupire suradnju s matičnom domovinom. Prema njemu prekogranični projekti jačaju svijest ovdašnje hrvatske manjine, a i vrijednost znanja hrvatskoga jezika. Znanje hrvatskoga jezika umnogome olakšava zajednički rad u projektima.

beta

Tradicionalni PETNO-festival opet dobro poiskan

Zlatko Pejaković, folklorijada, Gipsy Band i Koprive

Prvi vikend u juliju sad jur duga ljeta je vik zauzet u Petrovom Selu. Osvojio ga je organizacijski štab HKD-a „Gradišće“ u čiju profesionalnost ni sjenke sumnje ne more pasti. Sad jur tradicionalni etno-pop-rock festival, u znaku različitih muzičkih stilova, pod imenom PETNO, lip kup ljudi sabere pri zabavi, druženju i veselju. Kako se je to i najpr znalo, PETNO je još jednoč bio dobro poiskan. Ljetos nismo se morali splašiti, hoće li oprati godina ov skup, kad su se organizatori odlučili, postaviti će široki šator na dvoru Kulturnoga doma za svaki slučaj, a privremeni „krov“ je dobrodošao i suprot godine, a i sunca.

Muški dio Dolnjopuljanskoga kola

Ženski zbor Ljubičica

Prvi večer Zlatko Pejaković je stvarao oko sebe nostalgiju 1980-90-ih ljeta sa svojim zimzelenim šlageri. Malo je zato ugodnjaj pokvarila matrica, negda-negda se je vančula jur najpr snimljena jačka. Glavni organizator Andraš Handler je dao izjavu da ta večer je 400 kartov prodano, čim moru biti zaistinu zadovoljni domaćini. Po prethodnom dogovoru nije bilo rič od toga da će pjevač zabavne muzike iz Hrvatske, sa jur 40-ljetnom karijerom za sobom, na poluplayback interpretirati svoje hite, ali stvarnost je bila pravoda drugačija. Publika ga je i ovako podržala s tancanjem, jačenjem, pucanjem i fučkanjem. Važan je bio dobar štimung, a toga smo imali sve do ranoga svitanja i s petrovskom Pinkicom.

Drugi dio, nediljno otpodne ovoga festivala mogli bi podiliti na tri važne točke, u kom naglašeno mjesto svenek folklor ima. Petrovišćani su toliko bogati na tom polju da sami, početo od različitih generacij tamburaša, jačkarov i tančošev mirno bi mogli postaviti na pozornicu samostalni program od dvi ure, međjutim, publika je stalno željna i nešto novo viditi. Zato su ljetos prvim nastupali kotrīgi, spojeni iz svih gradišćanskih društava u jednom Dolnjopuljanskom kolu, kojega je u

ovom formatu zasanjao undanski Štefan Kolosar. Njih su pratili školski tančoši, pod peljanjem Petra Škrapića, gdo se ne more tužiti ni kot stručni peljač HKD-a „Gradišće“ da nij talentiranih malih tančošev ki bi dalje nosili ovu tradiciju. Ovput su nam zasvirale nekako po broju reducirane „Tanke žice“, ali med njimi prava su otkrića Szabóvjewe bližanke, Blanka i Barbara ke su uz tamburanje i lipo, čisto zajačile. Ženski zbor Ljubičica u pratnji tamburašev je jur zdavno zaštitni znak za Petrovo Selo. Premijerno su nastupali na ovom festivalu a ujedno i u našem selu HKD „Četarci“. U prvom njevom bloku burni aplauz je pratio njev Četarski fašnjak, ali spodobnu zahvalu su dostali od publike i za Bunjevačke ples. Gradišćanski i šokački tanci u izvedbi HKD-a „Gradišće“ i ovom prilikom bi zaslužili u ocjenjivanju samo petice. Moderator ovoga festivala Andraš Handler je najavio i turobnu vist da dođuće ljeto neće se održati PETNO i zato ne, jer HKD „Gradišće“ kot u regiji najstariji folklorni ansambl proslavit će 60. obljetnicu osnutka,

U čekanju: sliva Ambruš Škrapić, Robert Filipović i Andraš Handler kot petrovski organizatori i gost Joško Šaller iz Gornjega Četara

kako je rečeno, tako će se svit obraćati okol njih. Romungro Gipsy Band iz Csorne su Petrovišćani čuli na undanskom Narodnosnom danu pak su veljek angažirani i za petrovski nastup. Autentična ciganska muzika mnogim je zdignula raspoloženje. A što bi nek vridio festival prez domaćih majstorov ki su ljetos snimili i izdali prvi svoj muzički album. Ki je

iz bilo kakovoga razloga ostao daleko od vazmene prezentacije cedjke, sad nije zakasnio glazbeno putovanje od Dalmacije, prik Slavonije sve do Gradišća.

-Tih-

Mnoštvo na koncertu Zlatka Pejakovića

Solistice petrovskih malih tamburašev: Blanka i Barbara Szabó

Zlatko Pejaković i njegovi svirači

Novi uvjeti nude i nove mogućnosti

Umalo 500 milijuna forinti uložila je keresturska mjesna samouprava za obnovu svojih obrazovnih i kulturnih ustanova, od dječjeg vrtića, osnovne škole do kulturnoga doma i izgradnje velike športske dvorane. Obnovljeni kulturni dom i športska dvorana u najmodernijem izdanju s nizom prostorija nudi razne programe za obrazovanje i razonodu. Za bogatstvo programa brinu se djelatnice Eržebet Kovač Deak, voditeljica kulturnoga doma, i Eržebet Špirk, knjižničarka, odnosno zajedno se brinu o iznajmljivanju športske dvorane, te za programe.

Eržika Seleš sa svojim radovima

Izložba u domu kulture

Po svemu sudeći, isplatilo se veliko ulaganje, nema vikenda da se ne bi nešto događalo u Keresturu, naravno, i preko tjedna vrlo je živo. Samo od Nove godine održano je gotovo četrdeset priredaba u njihovim prostorijama, i to ne samo mjesnih nego i županijskih, mikroregijskih i regijskih. Mali nogometni turniri redovito se organiziraju u športskoj dvorani, stižu nogometaši i iz Kaniže i okolnih mjesta, bio je već ustrojen kup stolnog tenisa, a pokrenut je i tečaj karatea, zumba-gimnastike, klub fotografa, a tamo vježbaju i plesači osnovne škole, Zrinski kadeti i, daka-ko, održavaju se sati gimnastike, književne večeri, izložbe, natjecanja za djecu počevši od ručnih radova do slikanja i recitiranja. Želi li se tko rekreirati u Keresturu, sigurno će pronaći nešto za sebe.

Radi se o narodnosnoj ustanovi, pa njezina ravnateljica i voditeljice posebnih ustanova brinu se da uvijek bude i hrvatskih programa, samo da spomenemo najistaknutije priredbe: državni Dan Hrvata, Međimurska popevka, nedavno Croatiada. Voditeljica doma kulture ujedno je i predsjednica Društva za prosvjećivanje u Keresturu, koja je vrlo aktivna organizacija.

Čda Deak vrlo dobro surađuje s mjesnim civilnim društvima, a i s drugim društvima iz regije, pa se priređuju i regionalni susreti, razne poduke za voditelje civilnih društava. Posljednji put sam boravila na Susretu umirovljenika, na koji su stigli sudionici iz cijele zemlje, a bilo ih je dosta i iz okolnih hrvatskih naselja. Aktivnosti u kulturnome domu i športskoj dvorani vrlo dobro nadopunjuju programe osnovne škole i dječjeg vrtića. Suradnja je među njima uzorna, jednako kao i s civilnim organizacijama koje čuvaju hrvatske tradicije i vrlo dobro surađuju preko granice.

Kulturni dom raspolaže izložbenim prostorom, jedna prostorija urešena je izrađenim ručnim radovima koje su izradili članovi mjesne radionice. U svibnju svi znatiželjnici mogli su posjetiti izložbu i diviti se u prekrasnim radovima ručne radionice. Bilo je tu kačkanih ukrasa, lončarskih proizvoda, tkanine, čipke, malih tvorevina od drveta, goblena.

Eržika Seleš se predstavila tkaninama, ona je naučila tkanje tek kada je postala umirovljenica i to je vrlo zavoljela, ona je inače i aktivna članica pjevačkoga zbora:

– Da sam došla vu penziju, onda sam se hapila vučiti tkanje, bila je nevučiteljica Klara Kos. Ona nam je pokazala. Da sam vidla kak je fnogo konca, onda sam rekla kaj ja već nem to nafčila, to ja ne znam. Onda sam doma nesla to ramu, pak sam probala, probala pak mi se vidlo. Tak sam se hapila to slagate, onda sam z knjižnice zela knjigu kaj sam štela kak se dela, mert Klara je sam par pota pokazala, onda sam štela sakojačke knjige. Onda sam se hapila na stene delati, sam sam nekaj zmisliła pak napravila. To je ne malo penez, vuna je draga, dekle so na internetu našle nekvođa cima, pa sam otutara kupila, deset kil smo donesli. Vele kaj pelo slažem farbe, to treba znate dobro, morati je čutite kak se slažu farbe. Negda si nacrtam mintu pak tak slažem kipa, a dagda sam tak z glave. Se kipe rada imam, već sam delala hižu, kapelicu, pejzaž, za vuzem zajce, sam kaj sam fnogo i dala vu jandek. Vek navečer delam, da jako genem, onda ide, ak fnogo farbe so, onda ne ide tak brzo, lepo mi je da je gotovo – kazala je Eržika na izložbi.

Redoviti programi prosvjetnog središta objavljeni su na web-stranici sela Kerestura www.murakeresztur.hu odnosno na web-stranici seoske televizije falutv.murakeresztur.hu.

Beta

KUKINJ – U tome malom naselju nadomak Pečuhu, 18. lipnja održan je Dan sela. Kako saznajemo s web-stranice tog naselja, prvi put u povijesti sela održan je takav dan. Načelnik sela Kukinja od prošle godine je Róbert Farkas. Programi su počeli u ranim jutarnjim satima natjecanjem u ribolovu na malomskom jezeru, nastavljeni prijateljskim nogometnim utakmicama uza sudjelovanje četiriju momčadi te prikazom motora na nogometnom igralištu. U poslijepodnevnom satima kuhalo se iza prostora mjesnog doma kulture, a potom su započeli programi za najmlađe stanovnike naselja, održana je misa u mjesnoj crkvi, i još niz programa koji su se nudili stanovnicima sela. U kulturnom programu sudjelovao je i mjesni KUD Ladislava Matuška, a na večernjem uličnom balu svirao je Orkestar Juice.

DUBROVNIK – Prije otvorenja 62. Dubrovačkih ljetnih igara državni tajnici resursnih ministarstava Mađarske i Hrvatske Géza Szócs i Jasen Mesić razgovarali su o mogućnostima suradnje. Gézu Szócsa pozvao je Jasen Mesić na Dubrovačke igre, a prilikom posjeta razgovarali su i o planu rada između 2012. i 2014. g. G. Szócs je izrazio nadu u suradnju na polju filma, te predložio da u planu bude više konkretnih oblika suradnje. Na sastanku su pribivali predstavnici hrvatskoga ministarstva za kulturu, i dvije strane su se dogovorile da će još do jeseni izraditi plan rada i potpisati sporazum. G. Szócs sreo se i s predsjednikom Republike Hrvatske Ivom Josipovićem.

SEMELJCI – Na ovogodišnjim Danima Općine Semeljci, u kojoj se nalazi i naselje Semeljci s kojim Hrvatska samouprava sela Semelja njeguje dugogodišnje prijateljske veze, bilo je nazočno i izaslanstvo Hrvata iz Semelja, a na smotri folkloru koja se već tradicionalno održava u Semeljcima, u organizaciji tamošnjega KUD-a Lipa, pod nazivom „Kolo na vrbi-ku”, 11. lipnja, nastupio je uspješno i KUD Ladislava Matuška iz Kukinja.

KEČKEMET – Hrvatska manjinska samouprava od 7. do 14. kolovoza ove godine organizira put na hrvatski Jadran. Skupina od 58 Hrvata iz Kečkemeta i Budimpešte boravit će u Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Hrvata iz Mađarske, u Pansionu „Zavičaj” u Vlašićima na otoku Pagu. Sa sobom voze i izložbu glinenih kipova Ivana Ispanovića, koja će biti postavljena u gradu Pagu. Tijekom sedmodnevnog boravka u Vlašićima, organiziraju izlet u Šibenik i Zadar, a jedan dan i izlet brodom – obavijestio nas je predsjednik Hrvatske samouprave Stipan Šibalin.

SERDAHEL – U slijedu programa Projekta Folklorni festivali kre Mure, koji se provodi u okviru IPA programa, serdahelska Mjesna samouprava i Narodnosna pomurska udruga za ruralni razvoj poziva sve zainteresirane na XI. Festival gibanice i folklora 5. i 6. kolovoza. Prvog će dana Kulturno-umjetničko društvo iz Donje Dubrave predstaviti folklorno bogatstvo donjeg Međimurja, a drugi dan, već po običaju, priređuje se tradicionalni Festival gibanice koji će otvoriti László Szászfalvi, državni tajnik za vjerske, manjinske i civilne društvene veze pri Ministarstvu uprave i pravosuđa, a vrhunski će slastičari ocijeniti pripremljene gibanice. Na Folklornom festivalu nastupit će: serdahelski Pjevački zbor, KUD Sumarton i Sumartonski lepi dečki, učenici mjesne osnovne škole, Društvo kaniških Hrvata, KUD Goričan, KUD Donji Vidovec, Pjevački zbor iz Sepetnika. Gastronomske i folklorne programe popratit će i drugi sadržaji: natjecanje u ribolovu, nogometni kup i razna zanimanja za djecu.

JUD – Na blagdan Svetoga Trojstva, 19. lipnja, u Judu je s početkom u 11 sati održana misa na hrvatskom jeziku koju je za hodočasnike predvodio donjomiholjački župnik vlč. Josip Antolović. Misu su pjevali kukinjski zbor Ladislava Matuška i crkveni pjevački zbor iz Donjeg Miholjca, a na orguljama ih je pratio mladi orguljaš Gabor Bedić iz Šikloša. Misi su pribivali vjernici Hrvati iz Pečuha, Salante, Udvara, Kukinja, Semelja, Pogana... Istoga dana u devet sati ujutro misu na mađarskom jeziku služio je velečasni Ladislav Ronta, župnik Harkanjske rimokatoličke župe. Toj su misi već tradicionalno pribivali stanovnici maloga šokačkog naselja Kašada.

Natječaj za digitalne fotografije 2012

Mađarski prosvjetni zavod i Lektorat za primijenjenu umjetnost četvrti put zaredom raspisuje narodnosni fotonatječaj na temu „Prošlost i sadašnjost naših narodnosti”. Rok dostavljanja fotografija: 30. prosinca 2011. Stručna ocjena: do 30. siječnja 2012. Obavijest o odluci stručnog povjerenstva: do 28. veljače 2012. Planirano otvorenje izložbe: u ožujku 2012. Sve one fotografije koje autori neće predati za arhiviranje i koje neće ući u materijal za izložbu Zavod briše iz svoga sustava. Daljnje informacije: Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus, 1011 Bp., Corvin tér 8. Lukács Mária, Halász Katalin, tel.: (1) 225 6043, fax (1) 225 6041; e-mail: lukacs@mnikl.hu <mailto:lukacs@mnikl.hu>, halasz@mnikl.hu. Obavijest o natječaju i prijavnica dostupni su na web-portalu: www.erikanet.hu <<http://www.erikanet.hu>>.

„Nestajemo, učinili smo puno grešaka“

U organizaciji središta za kulturu i knjižnice grada Tukulje, 25. lipnja u dvorištu doma kulture priređen je Dan narodnosti i civilnih udruga. Prijepodne je proteklo u znaku raznovrsnih programa za djecu i pripremanja ukusnih jela, a poslijepodne u nastupu umjetničkih skupina nacionalnih manjina i civilnih udruga te u zajedničkom veselju do kasnih sati.

Izložbu fotografija Stipana Malacka otvorio je načelnik grada Tukulje Pál Hoffman

Djeca su uživala u vožnji karucama, jahanju konja, natjecanju u raznovrsnim vještinama, a ništa manje nisu se radovala ukusnim zalogažima koji su pripremani toga dana, bureku, čevapima, paprikašu, kupusu s ukusnim kobasicama, ribljoj juhi...

U Tukulji djeluje preko dvadeset civilnih udruga, a uz gradsku samoupravu djeluju i tri narodnosne samouprave: hrvatska, njemačka i srpska. Još nisu zajedno organizirale program, a ovoga puta skupa s gradskom upravom i civilima sudjelovali su organizaciji Dana narodnosti i civilnih udruga, kaže Zorica Agatić Babić, predsjednica tukuljske Hrvatske samouprave.

Naselje Tukulja titulu grada dobilo je 2001. godine. Nekada naseljena većinom rackim Hrvatima, danas je to grad u kojem je naših sunarodnjaka sve manje, asimilacija čini svoje. Na našim tradicionalnim forumima pred Božić koje povezujemo sa zabavnim sadržajima okupi se i do 300–400 ljudi, a da ne govorimo o balu, naime mogli bismo prirediti i nekoliko balova i na svakom bi bilo

petstotinjak gostiju, veli Zorica Babić Agatić, dodajući kako se, nažalost, jezik gubi u obitelji iako vezanost za tradiciju predaka, ples i pjesmu ne posustaje. U tukuljskoj osnovnoj školi može se pohađati nastava hrvatskoga jezika kao predmeta i tendencija je pozitivna. Posljednjih godina učenici osmoga razreda, zahvaljujući i marnom profesoru hrvatskoga jezika Edmundu Bendi, upisuju se u budimpeštanski HOŠIG. Od jeseni njih petero će pohađati nulti razred spomenute škole. Dobre su veze između tukuljske škole i zagrebačke škole Prečko, koje traju već desetak godina, s redovitim godišnjim razmjenama učenika, jednotjednim jezičnim taborima na Balatonu ili na Jadranu. Suradnja s gradom veoma je dobra. Već više od pedeset godina u Tukulji djeluje Muški racki pjevački zbor što su ga vodili Mijo Milković, Ivan Agatić, a danas njime upravlja Ladislav Halas, voditelj tukuljskog doma kulture. Između ostaloga hrvatsku kulturu njeguju još Orkestar Kolo i Orkestar Prekovic te Južnoslavenski plesni ansambl. Svi su oni i nastupili uz mnogobrojne izvodače toga dana.

Prema popisu pučanstva otprije deset godina, u Tukulji je živjelo više od 10 tisuća stanovnika – od kojih oko 1200 obitelji koje pripadaju hrvatskoj zajednici, što se odrazilo i kod obiteljskih imena, doznajemo od Stipana Malacka, gradskog zastupnika koji više od tri desetljeća svojim fotoaparatom prati život naselja, a kojem je ovom prigodom izložbu fotografija otvorio parlamentarni zastupnik, načelnik grada Tukulje Pál Hoffman. Stipan Malacko, po očevoj baki Agić, ponosan je na svoje hrvatsko podrijetlo. Izložba je to fotografija s motivima tukuljskih građevina, od kojih su mnoge vezane za život i prošlost tamošnjih Hrvata. Već 1963. godine

Štand Hrvatske samouprave s hrvatskim izdanjima bio je dobro posjećen

Tukuljski Južnoslavenski plesni ansambl

Djeca vole narodne plesove

sam dobio svoj prvi fotoaparat kao šestogodišnji dječak, kaže nam. Zaljubljenik u fotografiju, priča kako je i prije deset godina povodom svečanosti proglašenja Tukulje gradom imao samostalnu izložbu, a uskoro priprema i sljedeću. Bilježi nastupe Crkvenoga zbora, Muškoga zbora rackih Hrvata, Orkestra, Plesne grupe... groblja i nadgrobnih spomenike od kojih neki datiraju s početka 19 stoljeća... Kako kaže „nestajemo, učinili smo puno grešaka, i ja imam tri kćerke s kojima nisam razgovarao na hrvatskom jeziku, nisam ih naučio hrvatski. Osjećaju narodnu umjetnost, vole svoje korijene i ponose se njima, ali jezik ne govore, ili točnije nemaju ga hrabrosti govoriti, kao ni ja“.

Član konjičkoga kluba Antun Pešut za Hrvatski glasnik kaže kako klub sada ima 30 konja. Govori nam o ljubavi svoje obitelji i predaka prema konjima. Naime otac Rite Pešut i njegov brat zavoljeli su konje još u djetinjstvu, kod svoga djeda, i danas ih uzgajaju iz hobija i ljubavi. U Tukulji ima 120-ak konja koji su uglavnom „kućni ljubimci“. Antun Pešut sudjeluje i sportskim natjecanjima i osvaja lijepa priznanja. Živimo tako kako smo odrasli, kaže. Tukulja je kraj bogat voda-

ma, šumama, raj za ribolov i lov. Tu smo se rodili, tu živimo i tu ćemo umrijeti, tim nam je riječima Antun Pešut dočarao bit hrvatskoga življenja u Tukulji.

I član muškoga pjevačkog zbora tukuljskih Hrvata Andrija Kovari kaže kako svakoga ponedjeljka imaju probu. Vole pjevati. U zboru ih ima petnaestak, uglavnom starijih muškaraca, „i svi smo racki Hrvati“, s ponosom govori bač' Andrija. Otac mu je bo Švabo, a majka Rackinja, a pjevati voli jer su to sve „zdravo lipe pisme“, a sve što je lijepo, penje se u uši. „Tri livade“, „Sinoć kad je pao mrak“, „Škripi, škripi đeram“... Gospodin Andrija pjeva još od 1967. godine. Pohvalio se kako će i za Brašančevo Muški zbor, kao što je ubičajeno, u ophodu kroza selo na određenim postajama pjevati na hrvatskom (rackom). Naime oni što su iza svećenika pjevaju racki, a oni ispred mađarski.

I tako uza zanimljive razgovore i druženje proteklo je jedno lijepo popodne u društvu rackih Hrvata u Tukulji i svih stanovnika koji su se toga dana okupili u dvorištu doma kulture na Danu narodnosti i civilnih druga.

Pavleковиć&Blažetin

Snimke: *Jadranka i Stipan Malacko*

Orkestar Kolo

Racki muški pjevački zbor

Gradovi Baja i Šeljin predstavili se u Biogradu

U Biogradu je mjeseca lipnja priređen Šesti festival izvorne hrane, pića, gastronomskih slastica, izvornih suvenira i folklor, kojim je označen početak glavne turističke sezone. Tisuću metara dugi izložbeno-prodajni stol, veliki izbor ponudena – od kulena i kobasica, sira, ulja, vina, meda i mednih proizvoda do smokava, ekoloških pripravaka od bilja pa do ukrasa i suvenira – i sadržajni kulturno-zabavni program na biogradskoj rivi okupio je 15 tisuća posjetitelja. Za svehrvatskim etno-eko-gastro stolom mogli su se kušati specijalitete koje su pripremili domaći i gostujući ugostitelji, hotelijeri, obrtnici i drugi sudionici. Budući da je Biograd bio domaćinom međunarodnog projekta Europa za građane – Inter Cultural Uniti of Citizens, priredbi su se odazvali i gosti iz Moravskih Toplica, Grubišnoga Polja, Mađarske i Češke. Tako su na festivalu pod nazivom «Spojimo plavo i zeleno 2011» sudjelovali predstavnici dvaju gradova iz Mađarske, Baja i Šeljin, koji su dobili mjesta jedan pokraj drugoga. Izaslanstvo grada Baje predvodio je dogradonačelnik Lajos Búcsú, a gostovanje je ostvareno u organizaciji Baja Marketing Kft-a. Kako nam uz ostalo reče članica izaslanstva, predsjednica Hrvatske manjinske samouprave Angela Šokac Marković, predstavili su se priborima za kuhanje ribe, rakijom i keramikom, kuhala se i pekla nadaleko poznata bajska riba, nadalje predstavio se i vinar Gabor Antal. Tom su prigodom uručili poziv svojim domaćinima na Bajska fišijadu. Festival je završio dodjelom zahvalnica i priznanja svim sudionicima, koje su im uručili biogradski gradonačelnik Ivan Knez i ravnatelj Turističke zajednice Ivo Eškinja. U okviru mnoštva popratnih sadržaja, ove godine u organizaciji «Družine od vesla i idra pašmansko-vrgadinskog kanala» održana je i regata u akvatoriju Pašmanskog kanala ispred same biogradske rive, na kojoj je sudjelovalo četrnaest brodica u četiri kategorije: leuti, gajete, kaići i kaići na latinsko idro.

PEČUH – Od 3. do 9. kolovoza KUD Tanac je na putu. Gostuje u Francuskoj.

Naime ovi poznati širitelji hrvatskoga folklor, folklornog blaga Hrvata u Mađarskoj, s plesnom koreografijom i pjevanjem, zajedno sa svojim orkestrom Vizin, sudjeluju tradicionalnom susretu europskoga folkloru u francuskom gradiću Saint-Amand-Montroudu koji se održava od 5. do 7. kolovoza.

Zoltán Vízvári, najbolji primaš na IV. svjetskom Tamburica festu 2011

Zoltán Vízvári, primaš pečušskog orkestra Vizin, proglašen je najboljim primašem na IV. svjetskom Tamburica festu 2011 održanom u Deronjama. Trodnevni festival okupio je niz sudionika, a počeo je otvaranjem izložbe likovne kolonije „Tamburica fest 2011“. Ovoga puta s Orkestrom Vizin nije bio njihov harmonikaš Laci (komu su toga dana uručili diplomu; završio je studij medicine u Pečuhu, inače je podrijetlom iz Dušnoka, racki je Hrvat), nego Stipan Pavković harmonikaš iz Mohača.

Festival u Deronjama, selu u Općini Odžaci, okupio je tamburaške orkestre iz Srbije, Mađarske, Rumunjske, Austrije, Grčke, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Italije. Kao specijalni gosti festivala, koncerte su održali Dženan Lončarević, Zvonko Bogdan i Šaban Šaulić. Ocjenjivački sud činili su: Zoran Mulić (SRB), Stipan Jaramazović (SRB), Mihael Ferić (HR), Emir Prekić (CG) i Spomenko Guzjan (RS BiH).

Orkestar „Romansa“ iz Novog Sada proglašen je najboljim tamburaškim orkestrom „Tamburica festa 2011“. U natjecateljskom dijelu sudjelovalo je 11 orkestara iz devet zemalja i još 30 orkestara u revijalnom programu s preko 350 glazbenika. Najboljim bas-primašem proglašen je Dejan Radović iz Tamburaškog orkestra Romanse, najboljim primašem Zoltan Vízvári iz Orkestra „Vizin“, a specijalna nagrada uručena je orkestru „Sjenke“ iz Rešetara kojima je pripala i nagrada za najljepšu pjesmu Festivala „Duša cigana“. Najboljim solistom proglašen je Esad Menić iz pljevljanskoga Gradskog tamburaškog orkestra, nagrada publike pripala je Slovincima, Tamburašima iz Vipave, a Požeškim tamburašima iz Hrvatske pripala je nagrada za interpretaciju. U revijalnom dijelu nastupili su članovi Velikoga tamburaškog orkestra Radio- televizije Vojvodine, Šaban Šaulić, Dženan Lončarević i Zvonko Bogdan. Putovanje Orkestra VIZIN u Deronje potpomogao je Nacionalni fond za kulturu.

Vesna Velin

Orkestar Vizin kod kipa Janike Balaža
u Novom Sadu

„Čuj nas, Majko, nado naša...“

U organizaciji KUD-a Hrvata „Bodrog“ iz Bačkog Monoštora, 9. srpnja šesti put je održan Međunarodni festival Marijanskoga pučkog pjevanja u crkvi Svetog Petra i Pavla u Bačkome Monošturu (Vojvodini). Festivalu se odazvalo osam pjevačkih skupina, zborova iz Vojvodine, Hrvatske i Mađarske. Hrvate iz Mađarske predstavljao je Ženski pjevački zbor „August Šenoa“ iz Pečuha.

Ženski pjevački zbor
„August Šenoa“ iz Pečuha

U prelijepoj monoštorskoj crkvi okupili su se radoznali Hrvati-Šokci, stariji i mlađi, koji već stoljećima žive u ovome sjeverno-bačvanskom naselju te čuvaju svoje stare i drevne običaje. Naravno, među mještanima našli su se i mnogobrojni uzvanici kao što je konzul Republike Hrvatske u Beogradu Filip Damjanović, predstavnici svih hrvatskih KUD-ova iz Vojvodine, te predstavnici hrvatskih medija u Vojvodini. Festival su otvorili dječja skupina KUDH „Bodrog“ i mjesni župnik Goran Vilov. Nakon njegovih pozdravnih riječi nizali su se zborovi: HKUD „Vladimir Nazor“ iz Sombora, Pjevački hor „Lemeš“ iz Svetozara Miletića, KUD „Seljačka sloga“ iz Gajića (Hrvatska), Mađarski pjevački zbor iz Bačkog Monoštora, HKUP „Zora“ iz Vajske, Muški pjevački zbor „Tekije“ iz Petrovaradina, odrasla skupina KUDH „Bodrog“ iz Bačkog Monoštora, te gosti iz Mađarske, Ženski pjevački zbor „August Šenoa“. Svi su sudionici izveli po 2–3 marijanske pjesme, a na kraju je monoštorska crkva odjekivala od gromoglasnoga zajedničkog pjevanja svih skupina i mještana. Izišavši iz crkve, povelu se i zajedničko kolo uza svirku mjesnih tamburaša.

No Festival, naravno, nije završen time: u mjesnom domu kulture svi su sudionici i uzvanici ugošćeni izvrsnom večerom i domaćim kolačima, dakako, uza svirku tamburaša pjevalo se i plesalo do kasnih večernjih sati.

Premda smo došle vjerojatno iz najdaljega mjesta (Pečuha), mi, članice zbora „August Šenoa“, ostale smo dokraja, kada

su nas tamburaši uza svirku i pjesmu „Garavušo garava“ ispratili sve do naših auta, i tako ovu večer još više uljepšali kako bi nam ovo druženje ostalo dugo u sjećanju.

Vesna Velin

Trenutak za pjesmu

Krešimir Bagić

Blaž Blaž Blaž

sutra idem na stadion
stiže blaž
svi će stajati i navijati
a ja ću si misliti
blaž blaž blaž
ne nisam navijač
sjest ću na istok
i kupiti sjemenke
kada padne gol
svi će s njim u nesvijest
a ja ću mirno gledati
blaž blaž blaž
blaž je igrač
netko će pitati
ne nije on je bog
igrači su u babilonu
i uče govoriti
a njega nitko ne vidi
poslije utakmice ću na tramvaj
navijači će se švercati
i govoriti prostote
a ja ću uporno šutjeti
blaž blaž blaž

„U Titošu lijepe Šokice, oči su im žive žeravice“

„U našim novinama nikad ne pišu o mojem selu Titošu. Istina da smo svi širom, u Muvaču, Boju, Pečuvu, al svake nedjelje željno čekamo Hrvatski glasnik“ – reče mi moja slučajna postarija suputnica putujući iz rodnog sela u županijsko središte. Te su me riječi, zapravo, potakle da sročim ovaj kratki napis.

Zavirimo li u prošlost Titoša (do 1933. službeno Ráczttöts, zatim Hercegtöttös, a od 1950. Töttös), sela nedaleko od Mohača, saznajemo da ga Hrvati nastanjuju već potkraj 17. st. (Taba I. Baranya megye népessége a XVII. sz. végén), a da 1696. g. osim njih ovdje obitavaju i Srbi. Matične knjige katoličke župe svjedoče da je tijekom tog stoljeća ovdje živjelo 40-ak hrvatskih obitelji prezimena kojih su: Barlović, Blažić, Bošnjak, Horvat, Mijatović, Miletić, Olasac, Skertić, Stanković, Stipanović i Stojaković. Za planске doselidbe Nijemaca u Boju (Bóly) tamošnje Hrvate preseljuju u Titoš. Bili su to naši sunarodnjaci podrijetlom iz ogulinskoga kraja: Erdeljac, Gojak, Grdelić, Kostelić, Milišić, Štajduhar i Tonković. Ovi potonji preko brakova postupno su se izmiješali s prijašnjima i posve se „pošokčili“, pa svoj ikavsko-ekavski čakavski govor zamijenili jekavsko-ikavskim štokavskim.

Budući najsiromašnijim i obespravljenim slojem, titoške su Hrvate oduvijek u stopu pratile nevolje, stoga se nije čuditi što se naš puk u Titošu znatno prorijedio. Tako popis iz 1828. ovdje bilježi samo 18 hrvatskih obitelji: Tonković i Kostelić (po 4), Olasac i Lukačić (2), Bošnjak, Horvat, Jančić, Kovačević, Oršolić, Semeljčić (po 1). U šematizmu Pečuške biskupije čitamo da je 1839. g. u Titošu živjelo 136 Hrvata. Sredinom 19. st. ovdje se nastanjuju i neki Hrvati iz obližnjih sela koji se prezivaju: Bertić, Bilić, Ivanović, Janić, Klajić, Kovač, Kozarac, Krizmanić, Lukić, Mufić, Prevoz, Strikić, Vuković, Ždral i Živković. Zbog većeg broja obitelji, poistovjećivali su se uglavnom s nadimcima: Andrini, Jekini, Lukanovi, Nančini, Opančarovi, Pavičini, Suvi, Tomaškovi, Tomčini, Zrakini... Stanovali su u tzv. Šokačkom sokaku (Petőfievá ul.).

Oduvijek ratari, i naši su Titošani pridonijeli oplemenjivanju predjela (hatara) svoga sela, čijim su česticama nadjenuli lijepa imena poput Baščine, Bristići, Dubravka, Duvanika, Filiškova livada, Gajić, Golo brdo, Golubinjak, Grabičić, Klenac, Matišin lug, Mićerevac, Pavlova dolina, Plandišće, Pojišće, Selišće, Šakinac, Šumarina, Topolik, Ustine, Vodica, Zidina.

Najčešća su im osobna imena bila: Anuška, Eva, Jelica, Julka, Kata, Lina, Ljuba, Mara, Marta, Ružica, Stana, Stanka; Andrija, Beno, Dano, Đuko, Đuro, Fabo, Franjo, Ignjo, Ilo, Ivo, Joco, Joko, Lovro, Luka, Matko, Miko, Miško, Pajo, Pero, Stipo, Šimo, Vinko.

Više od polovine titoških Hrvata (14 obitelji) 1929. g. preselilo se u Jugoslaviju. Preostali im se dio pak probijao kroza život na rodnom ognjištu, nadalje se odupirući asimilacijskim nasrtajima.

Kada sam prvi put posjetio ovo ubavo

naselje (1974. g.), nadoh samo sedam naših obitelji (Tonković i Kovačević po 3, Vuković 1). Kod starijih ljudi, premda već ni oni u školi nisu učili hrvatski, a ni svoju misu nisu imali, nacionalna je svijest bila prirodna, nešto što je u krvi, u genima. Mladi su većinom napustili svoj zavičaj, u gradskoj tuđini svijest im se umrtvila, pa obično već drugi naraštaj zapušta svoj jezik. U naše vrijeme u Titošu hrvatsku riječ još brižno čuva jedina starija osoba, Marica Tonković. Nažalost, i ovdje se naš jezik nezaustavljivo seli u groblje, gdje još samo nekoliko nadgrobnih spomenika namjerniku kazuje da su tu živjeli i naši sunarodnjaci.

O titoškim će Hrvatima svjedočiti i zaboravu otrgnute umotvorine od kojih izdvajam lirsku pjesmu koju su mlade Titošanke pjevale još na početku 20. st. (kazivačica: Kata Krizmanić-Kovačević, r. 1897. g.):

*„Primili moj dragi, ajde me odvedi,
ajde me odvedi do mojega dvora.“*

*„Ljepotice moja, moj`mu srcu draga,
kako ću te vodit kad ne znam koji je?“*

*„Moji su ti dvori proščem ograditi,
kamenom zidani, a svilom natkriti.*

*Moja su ti vrata plišom nakitita,
plišom nakitita, cv`jetom omotana.*

Na mojem pendžeru zumbuli se sm`ješü.

Prid pendžerom mojim do tri dragoljuba.

Svakom dragoljubu leti prepelica:

prva prepelica kad veće nam dođe,

druga prepelica kad pol noći prođe,

treća prepelica kad svane zorica.

Živko Mandić

Iz povijesti Hrvatskoga glasnika

Komentar

Ne smijemo konzervirati postojeće, trebamo viziju za budućnost

U prošlosti su nas očuvale naše obitelji, i Crkva koja je stoljećima imala ulogu škole, pa i sama bila je škola u kojoj se uz vjerski odgoj prosvjećivao i nacionalno osvješćivao puk. Kasnije u poslijeratnom razdoblju, to su nastavile naše narodne škole koje su iznjedrile veliki dio hrvatske inteligencije. Danas nam je potrebna nova, mlada inteligencija Hrvata u Mađarskoj koja će nadograđivati sve ono što su oni postigli, jer asimilacija je uzela maha kao nikada prije.

Zakonom o pravima nacionalnih i etničkih manjina iz 1993. godine, izborima i osnivanjem manjinskih samouprava otvorila nam se mogućnost da učinimo pomak, da učinimo promjene u skladu s izazovom vremena u kojem živimo, čemu, barem zasada, nismo dorasli, nismo se koristili postojećim mogućnostima. Stoga nas i ne čudi kada naše hrvatske samouprave i ne znaju razmišljati o drugim stvarima, nego o kulturnim priredbama, folkloru, možebitno nekoj hrvatskoj misi ili jezičnom natjecanju i tako dalje, a pred njihovim očima ukida se, oštećuje i omalovažava nastava hrvatskoga jezika. Nema redovitih misa na hrvatskom jeziku, koji se nigdje u javnom životu ne rabi, ne cijeni. Ne možemo postići uspjehe bez integracije u većinsko društvo, ne mislim na utapanje, naprotiv, moramo izboriti i dati dostojanstvo hrvatskome jeziku na svim područjima našega društva, ne samo u školi, ne samo na zanimanjima i priredbama nego i u svakodnevnom životu. Nije zadaća hrvatske manjinske samouprave samo organiziranje kulturnog života, nego skrb o svojoj zajednici u cjelini, briga o nastavi hrvatskoga jezika, o redovitim misama, o što široj uporabi hrvatskoga jezika u javnome, društvenom i kulturnom životu mjesne zajednice. Trebamo svoje znanstvenike, znanstveni rad, izdavaštvo, objelodanjivanje naših izdanja, medije, promidžbu, i najviše ljude koji mogu biti pokretači svega toga.

Stipan Balatinac
(Hrvatski glasnik 2008/2)

Bogatstvo...

Izvorna folklorna skupina Mohačke šokačke čitaonice na 17. Petrijevačkim žetvenim svečanostima u Hrvatskoj

„Gdje rijeke spajaju“

U međunarodnome prekograničnom projektu iz IPA europskih pristupnih fondova partner je projektom partneru iz Hrvatske, kopačevskome KUD-u „János Arany“, civilna narodnosna udruga Naši ljudi iz Mišljena koja je u suradnji s Hrvatskom samoupravom toga naselja, kako za Hrvatski glasnik reče predsjednik Hrvatske samouprave Arnold Barić, 25–26. lipnja u Mišljenu priredila međunarodnu priredbu „Gdje rijeke spajaju“.

Misu na hrvatskom jeziku služio je velečasni Franjo Pavleković

Napunio se mišljenski dom kulture folklorasima sa svih strana

Dobili smo sredstva na natječaju, ali smo sada u teškom stanju, i bez novaca u džepu organiziramo ovu dvodnevnu manifestaciju. Radi se o projektu s naknadnim financiranjem i ni sami nismo znali koliko će nam teško biti ostvariti današnja događanja, kaže za Hrvatski glasnik, predsjednik mišljenske Hrvatske samouprave i udruge Naši ljudi dok trčkara kako bi provjerio je li sve u redu. Naime dio sudionika je na misi, dio tek dolazi, a dio je već obukao svoju narodnu nošnju i proba korake za nastup na velikoj pozornici na otvorenome pokraj tamošnje športske dvorane.

Veza između naselja Mišljena i naselja Kopačeva u Hrvatskoj, u kojem žive brojni pripadnici mađarske manjine, već je dugogodišnja, tako je i došlo do suradnje pri IPA natjecanjima spomenutih civilnih udruga.

Dvodnevna manifestacija obilovala je nizom programa: natjecanjem u kuhanju ribe, predstavljanjem naselja gostima iz Belog Manastira, Suze, Kopačeva, Harkanja, Kukiinja, Mohača, Dalja... Izložbom obrtnika, biranjem „kralja na Duhove“ na šaljiv način. Misu na hrvatskom jeziku, u crkvi u starom dijelu naselja, služio je velečasni Franjo Pavleković, a pjevao ju je Mješoviti pjevački zbor Ladislava Matuška iz Kukiinja.

Program prvoga dana nastavljen je ispred kompleksa mišljenske športske dvorane

nastupom folklorasima. Nastupila su po tri plesna društva iz Hrvatske i Mađarske. Iz Hrvatske HKD Beli Manastir, Kulturna udruga „Petőfi“ iz Dalja, HMDK Čardaš iz Suze, a iz Mađarske KUD Harka iz Harkanja, KUD Zora iz Mohača i KUD Ladislava Matuška iz Kukiinja. Prvi je dan završen večernjim balom uza svirku Orkestra Juice. Prvog dana odigrana je i prijateljska nogometna utakmica između Zvekovca i Mišljena. Suradnja mišljenskih Hrvata s naseljem Zvekovcem i njegovim nogometašima stalna je i plodna. Drugi je dan protekao u znaku natjecanja u kuhanju i predstavljanju vina mišljenskih vinogradara, potom obilaskom podruma i

kuhanjem vina mjesnih proizvođača te zajedničkom plesačnicom. Nije izostao ni kratak posjet obližnjem Pečuhu, razgledavanje njegovih znamenitosti, a zastalo se i u Hrvatskome klubu Augusta Šenoe.

Druga runda ovoga projekta bit će priređena u Hrvatskoj u mjestu Kopačevu.

SALANTA – U tamošnjem domu kulture odnedavno, 14. lipnja, počeo je internetski tečaj za starije stanovnike naselja. Na tečaj se prijavilo desetak osoba koje žele usvojiti osnovna znanja uporabe svjetske mreže, upoznati se sa značajkama računala i sluzenjem e-mail poštom, te sustavom tražilica.

Međunarodni festival kulturnog naslijeđa

Produljen vikend, prekrasno sunčano vrijeme, kuća ili stan postanu pretijesnim. Moguće da je za Duhova slično razmišljalo i pet tisuća posjetitelja Skanzena. Naime u senandrijskom Etnografskom muzeju priređen je Festival kulturnog naslijeđa međunarodnoga karaktera. U sklopu dvodnevne kulturno-gastronomске manifestacije predstavili su se nositelji prestižne UNESCO-ove titule nematerijalnog kulturnog naslijeđa.

ce» su posjećivale kuće. Polaznike mami glazba i miris ukusnoga jela, raspituju se i kupuju, a djeca pomno prate izradu bušarske maske larfe i drugih rekvizita. Polako se priprema na nastup i poput velike obitelji kreću prema

Na prostoru Muzeja predstavio se biskupski grad Kalača, slavna halaška čipka, sokolari, priče i pjesme Sikuljaca iz Transilvanije, dvo-glasje tijesnih intervala u Istri, slovačko narodno glazbalo furaja ili dva metra duga frula, i ne u posljednjem redu Šokci iz Mohača. Štandovi su bili prepuni rukotvorina, medenjaka, slatkiša, ukrasa i nakita, na pozornici na otvorenome naizmjenično su nastupali folkloriši, a kod dušnočkoga mlina djecu su dočekali posebni programi. Na dva dana Mohač ili djelić naše kulture preselio se u Senandriju. Šokački Hrvati su donijeli pravo gostoprimstvo i običaje svojih predaka. Stipan Bubreg je pripremao čuveni grah u glinenim loncima, tamburaški sastav Šokadija svirao je milozvučne melodije, na štandovima su se prodavali rekviziti bušara i glinene posude, svijećnjaci, a šokačke «kralji-

pozornici. Vjetrić nosi melodije «Od dvora do dvora...», «kraljice» se polako približavaju pozornici i započinju šokački plesovi, pjesme i prikaz običaja, još se i Đuro Jakšić začas pretvorio u vraga. Bijele tkanine u sunčanom ozračju, šokačke nošnje lebde u zraku, vješti koraci i osmijesi... publika je burnim pljeskom nagradila njihov nastup.

I u gradu Mohaču naši Šokci brižno čuvaju i njeguju svoje običaje te posljednjih godina, zahvaljujući Hrvatskoj samoupravi, Šokačkoj čitaonici i zanesenjaca, grad doživljava renesansu šokačkih običaja.

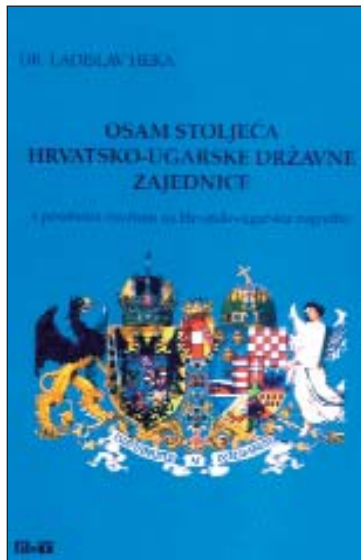
Ako ste propustili priredbe Ophod bušara, Pranje na Dunavu, čeka vas Grahijada u kolovozu.

K. G.

Nova knjiga

Osam stoljeća Hrvata i Mađara u istoj hrvatsko-ugarskoj državnoj zajednici

Hrvatska zajednica u Segedinu od 2002. ima utemeljenu Hrvatsku samoupravu, na čijem je čelu Dušan Marjanović. Najaktivniji u kulturnom i političkom organiziranju jesu oni Hrvati koji su se 1990-ih godina doselili u Segedin s prostora bivše Jugoslavije, te oni Hrvati koji žive u gradu, a podrijetlom su iz Baje, Gare, Dušnoka i drugih krajeva Mađarske. Od 2004. u Segedinu djeluje Hrvatsko-mađarska kulturna udruga „András Dugonics”.

Hrvatsko-mađarska kulturna udruga „András Dugonics” iz Segedina, zajedno sa Zavodom za kulturu vojvodanskih Hrvata u Subotici i Hrvatskim akademskim društvom u Subotici, nakladnik je knjige dr. Lj. Heke: *Osam stoljeća Hrvatsko-ugarske državne zajednice s posebnim osvrtom na Hrvatsko-ugarsku nagodbu, koja je predstavljena u sklopu ovogodišnjega tjedna knjige 3. lipnja u segedinskoj Knjižnici «Somogyi»*. Recenzent je knjige prof. dr. sc. Josip Vrbošić koji ju je prikazao u društvu autora te Tomislava Žigmanova, uime Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata, i Slavena Bačića, uime Hrvatskog

akademskog društva. Knjiga obujma 450 stranica, djelo je iz pravne povijesti docenta Pravnog fakulteta Sveučilišta u Segedinu i aktivnoga člana hrvatske zajednice u tome gradu dr. sc. Lj. Heke. Knjigu je tiskao Bába Kiadó Szeged-Subotica, 2011. godine.

„U knjizi sam pokušao dati komparativnu analizu i prikaz državne zajednice kroz osam stoljeća Hrvatske i Ugarske, i to kako je vide Mađari i s druge strane Hrvati. Nastojao sam u prvome redu hrvatsko čitateljstvo upoznati s time kakve su refleksije u mađarskoj povijesti o toj zajedničkoj ustavnosti, državnosti i parlamentarizmu dvaju naroda”, rekao je među ostalim dr. Heka o knjizi, donosi portal Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata. U predgovoru Lj. Heka između ostalog piše kako poseban naglasak stavlja na Hrvatsko-ugarsku nagodbu, najvažniji državopravni akt (zakonski članak I. iz 1868. godine u Hrvatskoj i Zakonski članak 1868:XXX. u Ugarskoj), kojim su položeni pravni temelji državne zajednice. Posrijedi su istraživanja arhivske građe (zapisnici i dnevnički obaju domova Ugarskog sabora, spisi Ugarskog ministarskoga vijeća, odnosno ugarske delegacije), uz istovremeno ukazivanje na dnevničke i spise Hrvatskoga sabora. Koristeći se memoarskom literaturom, odnosno novinama iz nagodbenoga razdoblja, prikazuje okruženje u kojem je sklopljena Hrvatsko-ugarska nagodba. Nada se kako čitateljima u ruke predaje knjigu koja pruža objektivni prikaz i komparativnu raščlambu osamstoljetne zajedničke političke i pravne povijesti dviju država (poglavito razdoblja od 1790. do 1868. g.). Osamstoljetna ustavnopravna povijest hrvatsko-ugarske državne zajednice (od 1102. do 1918. g.) svojom dugotrajnošću rijedak je primjer suživota dvaju naroda u okviru jedne države. Premda je jugoslavenska pravna i povijesna literatura 20. stoljeća 1848. godinu i ulogu Lajosa Kossutha ili pak bana Khuena-Hédervárya prikazivala u izrazito negativnom tonu, a isto tako i mađarska povijest isticanjem uloge bana Josipa Jelačića kao zatiratelja mađarskih težnji za slobodom, kazuje u predgovoru Lj. Heka, dodajući kako povijesne činjenice govore da je pojava nacionalizama, doduše, dovela do proturječnosti i sukoba dvaju naroda, ali je njihova 816-godišnja zajednička prošlost temeljena na prijateljskim odnosima.

„Autor je objektivno predstavio hrvatsko-ugarske odnose kroz povijest. On ih nije slavio, ali ih nije ni – kao stara hrvatska i jugoslavenska literatura – prikazivao u vrlo lošem svjetlu”, rekao je u povodu predstavljanja knjige njezin recenzent Josip Vrbošić.

Slaven Bačić u svojem izlaganju istaknuo je da se na ovako znanstveno i objektivno djelo čekalo dugo na temu hrvatsko-mađarskih odnosa – ranija su imala snažne ideološke premise i krivo su vred-

novale određene događaje i njihove posljedice, a fenomen nisu obrađivale u cijelosti. Tomislav Žigmanov pak je ukazao na činjenicu da i Hrvati izvan Hrvatske u svojim kulturnim praksama imaju djela koja su važna za cijelu nacionalnu kulturu, što je dokaz vitalnosti pojedinih hrvatskih zajednica izvan Hrvatske. Dobro posjećenom skupu u segedinskoj gradskoj knjižnici nazočan je bio i hrvatski veleposlanik u Mađarskoj Ivan Bandić, koji je u svojem obraćanju obećao prevesti knjigu na mađarski jezik.

Lj. Heka sveučilišni je docent i spisatelj. Osnovnu je školu i gimnaziju završio u Belom Manastiru, a diplomirao na Pravnom fakultetu u Osijeku. U Segedinu živi od 1991, gdje od 1993. polazi poslijediplomski studij na Pravnom fakultetu Sveučilišta Attila Józsefa, na kojem od 1996. radi kao pozvani predavač na Katedri za pravnu povijest. Doktorsku je disertaciju obranio 2004. na Pravnom fakultetu u Segedinu, a od 2008. je docent na Institutu za komparativno pravo.

Znanstvenoistraživačka djelatnost usmjerena mu je u prvom redu na pravno-povijesne teme, a zatim na područje poredbenoga prava. Istražuje pravne sustave Hrvatske, južnoslavenske regije, odnosno slavenskih zemalja, te pravnu tradiciju utemeljenu na Božjem (vjerskom) zakonu (islamsko i židovsko pravo). Istražuje i običajno pravo te etnografiju naroda i etničkih skupina koje žive na južnoslavenskom, balkanskom području, te povijest Hrvata u Mađarskoj, napose Dalmatina u Segedinu. Proučavanjem arhivske građe iz zaborava je izvukao segedinske Hrvate, danas sasvim asimiliranu etničku zajednicu koja je odigrala važnu ulogu u životu toga grada. Lj. Heka objavio je 21 knjigu (udžbenik, skripta, monografija), jedan hrvatsko-mađarski putni rječnik, te 67 znanstvenih radova na mađarskom, hrvatskom, srpskom i njemačkom jeziku. Deset njegovih knjiga objavljeno je s potporom mađarskog Ministarstva nacionalnog i kulturnog nasljeđa, a jedna i uz potporu Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

- bpb -

Foto: Gabor Györfári

SEGEDIN – U sklopu ovogodišnjega tjedna knjige u Segedinu, u Knjižnici «Somogyi» 3. lipnja predstavljena je (uz knjigu dr. Lj. Heke: *Osam stoljeća Hrvatsko-ugarske državne zajednice, s posebnim osvrtom na Hrvatsko-ugarsku nagodbu*) i knjiga koju su uredili dr. sc. Miljenko Lapaine i dipl. ing. Dušan Marjanović: najstariji udžbenik geodezije na hrvatskom jeziku *Elementa GEOMETRIAE PRACTISAE Zemlyomirje Uvod u praktičnu geometriju – zemljomjerstvo* (Zagreb) koju je Matija Katančić napisao u Osijeku 1778. godine. Knjiga je napisana na latinskom jeziku, a na hrvatski ju je preveo Pál Makó.

Od svega ponešto u tradicionalnom taboru u Serdahelu

Tabor življenja i upoznavanja zavičaja, koji već godinama organizira Osnovna škola «Katarina Zrinski» u Serdahelu, održan je od 27. lipnja do 1. srpnja s nizom zanimljivih programa: igrom burze, traženjem blaga, hrvatskim kvizom, biciklističkim rutama, športskim igrama i izletom u Pečuh i Abaliget.

Na hrvatskom kvizu

Snalaženje u svakodnevnom životu i upoznavanje svog zavičaja jesu cilj tabora u kojem svake godine sudjeluje umalo četrdesetero djece. Monika Balažin, doravnateljica ustanove i voditeljica tabora, osmislila je takve programe kojima se djeca usmjeravaju na vrijednosti zdravlja, znanja, zaštite okoliša i bogatstva svog zavičaja. Nastavnički se zbor pridružio organizacijskim poslovima i od poneđjeljka do petka bilo je mnogo sadržaja.

U početku, prvoga dana, oblikovane se družine, svaka si je izabrala naziv i izradila svoju zastavu, simbole te je trebala smisliti i pjesmicu kojom voditelji u svakoj prilici uspiju okupiti skupinu. Prijašnjih se godina spavalo u šatorima na školskom dvorištu, no ove su godine organizatori odlučili da se to prekine, naime noću se nije spavalo, pa su sudionici tijekom dana bili veoma umorni.

Igra burze priređuje se svake godine. To je igra kojom se djeca upoznaju s načinom gospodarenja novcem, kako treba uložiti, kada je vrijedno kupiti dionice, brokeri su obavještavali o burzi i na taj su se način kupovale dionice. U borbi za dionice trebalo je obaviti i neke zadatke, trčkarati od učionice do učionice pratiti vijesti kao na pravoj burzi. Posvećeno je podosta vremena i zdravom načinu života. Patronažna sestra Biserka Nemet pripremila se zanimljivim zadacima i priredila kviz. Bilo je pitanja o sastojcima hrane, o potrebnim vitaminima, o štetnim učincima cigarete, alkohola i droge, o pravilnoj njezi tijela. Sudionike tabora čekale su križaljke, rebusi, toto, situacijske igre. Gđa Nemet pripremila je djeci zdravu i ukusnu hranu, s mnogo povrća, što su djeca kušala. Svi su

sudionici nagrađeni poklonima za osobnu higijenu i prospektima.

U taboru je bilo i mnogo športskih aktivnosti, svako jutro jutarnja gimnastika, natjecanja u spretnosti, živi stolni nogomet, tenis, odbojka.

Kao što je to bio običaji svake godine, i ovaj put organiziran je biciklistički izlet u jedno hrvatsko naselje. Taboraši su ovaj put posjetili naselje Kerestur, pogledali crkvu, željezničku postaju, parkove mjesta, te se igrali na igralištu.

Kako se nekada ispiralo zlato na Muri, prikazao je Stjepan Horvat na licu mjesta. Taboraši su otišli na obalu Mure i lopatom i zlatarskom daskom isprobali mukotrpan rad ispirača zlata. Erika Meggyesi i Jelena Adam, učiteljice hrvatskoga jezika, priredile su hrvatski kviz. Sudionici su trebali odgovoriti na razna pitanja, prepoznati i znati imena biljaka, na temelju fotografija prepoznati hrvatska naselja, trebali su prepoznati stare predmete i znati njihove nazive na kajkavskome narječju i za kraj naučiti pjesmu „Kličići, kličićek”.

Od sakupljenih kamena i suhih plodova izrađene su izložbe i ukrasni predmeti, a učiteljice su za ljubitelje pustolovine izmislile i igru traženja blaga po školskom dvorištu. Ono se tražilo pomoću uputa što je trebalo odgonetnuti, a onaj tko je uspio pronaći blago, mogao ga je i pojesti, jer su to bili slatkiši. Posljednji dan tabora posvećen je izletu, taboraši su u Abaliget u pogledali špilju, a u Pečuhu razgledavali znamenitosti grada.

Iz bilježnice Đure Frankovića

PREDAJE HRVATA U MAĐARSKOJ

Divovi,
mali ljudi i duhovi u peći

Deca, takov bude svet.

Bile su ocove, mi smo sinove, a bodo došle duhove na svet. Ali one duhove bodo tak male lude, kaj bodo dvenojst v krušne peče mlatile. A ocove perve lude, ocove su bili jako velike. Tak su bile one lude velike kak je topol. I one lude su se puništale. Retko de je što ostal ne sveto te. I došli su sinove.

Pak je čovek na pole oral. Imel je kubile i pluga. Oral je. A stali su išče tak pu sveto te sinove. I došal je ta žena i z japom na pole nekaj na delo. Kaj je bila tak velika kak topol, ta žena. I ona je vidla kaj te čovek orje. Ona se zbesila pak je se si nemetala v šurec. I kubile, i pluga, i čuveka.

I v šurco je nesla dimo. Dojde dimo pak veli mame:

– Jaj, mama, ja sem mravlice našla ne zemle. Dunesla sem dimo.

– Jaj – veli – kći ma, nazaj nesi de si zela! To su ti sinuve. To su drugi ljudi več. To su ti menše. Mi smo ti bili jako veliki i naši se uništavaju, ali te su ti menše lude. Nesi ti te mravlice nazaj de si zela. To ti – veli čuvek iz kubilami. Veli: – To smo ti mi bile ocove, to su ve sinove, male lude, a da dojde duhove, one ti bodo tak male kaj bodo dvenojst v krušnoj peče mlatile.

Pribilježila:

Katica Lukač u Serdahelu

*ocovi – očevi; bude – bude; dnevojst – dvanaest; prvi – prvi; kubile – kobile; japa (hung.) – otac; zbesiti se – naljutiti se; šurec – pregača; dimo – doma, kod kuće; menši – manji; mravlice – mravi; zeti – uzeti

Zašto mali crv plače?

Mama mu je otišla na pećanje.

Hrvatski kulturni i gastronomski festival „Ovca i ovčji rep“

Vjerska i kulturna udruga šokačkih Hrvata te Hrvatska samouprava u Vršendi, 25. lipnja organizirali su Hrvatski kulturni i gastronomski festival „Ovca i ovčji rep“. Program je započeo misom na hrvatskom jeziku koju je predvodio velečasni Attila Bognár. Zatim je slijedio folklorni program u kojem su nastupili: djeca mjesnog vrtića, Tamburaška škola iz Vršende; KUD Mladi Šokci iz Duboševice, Pjevački zbor Orašje iz Vršende, Orkestar Orašje, Bunjevačka izvorna skupina iz Gare, Dječja plesna skupina Šokačke čitaonice. Nakon folklornog programa slijedilo je druženje i plesanica.

Vršenska Hrvatska samouprava te Vjerska i kulturna udruga šokačkih Hrvata još od početka kalendarske godine promišljaju o spomenutom Festivalu koji je postupno postao zaštitnim znakom sela Vršende. Započeli su ga, naravno, šokački Hrvati, on je „otuden“ od njih tijekom godina i oni ga nisu više smatrali svojim, a ove godine on im se, dakako, kao dobrim organizatorima, nakon neuspjeha nekih drugih, vratio. Naime Festival „Ovca i ovčji rep“ prije šest godina pokrenut je na poticaj Hrvatske samouprave sela Vršende. Ubrzo se u njegovu organizaciju uključila i mjesna samouprava i druge manjinske samouprave tog naselja, Nijemci, Cigani. Nakon nekoliko godina Hrvati su uvidjeli kako su izgubili spomenuti Festival te lani nisu sudjelovali u njegovoj organizaciji, priredili su samostalno okupljanje pod nazivom Šokački piknik. Ove su se godine prihvatili organiziranja Hrvatskoga kulturnog i gastronomskog festivala „Ovca i ovčji rep“, stoga je trebalo dobro organizirati i šokačke Hrvate u

Oni su na svim hrvatskim priredbama

Marijana Balatinac i Aga Hosu

Marijana Balatinac, Aga Hosu, Ivo Balatinac, Laco Kovačević u ime Hrvatske samouprave sela Vršende, a u ime Vjerske i kulturne udruge šokačkih Hrvata Marijana Lerch, Atila Kovačević i Eržika Vranešić. Moramo spomenuti i Pjevački zbor Orašje te njegove članice i članove bez kojih ne bi bilo toliko veselo, a jednako tako i dečke Orkestra Orašje koji su uvijek pri pomoći kada treba rodnome selu. Cilj je, kako kažu organizatori Hrvatskoga kulturnog i gastronomskog festivala, ujedno i okupljanje onih Hrvata koji su prije nekoliko godina, desetljeća napustili svoje rodno selo, ali oni još uvijek imaju podrumu u vršenskom Orašju. U sklopu Festivala etnograf Jakša Ferkov otvorio je malu izložbu starih fotografija koje su nam dočarale život tamošnjih šokačkih Hrvata.

Tabor hrvatske mladeži u Vršendi

Hrvatski kulturni i gastronomski festival održan 25. lipnja bio je i dio događanja ovogodišnjeg Tabora hrvatske mladeži koji je organizirala Udruga baranjskih Hrvata od 24. do 26. lipnja. Tabor je održan iako mu je nazočilo svega nekoliko mladih. Oni su se prvoga dana zabavljali u podrumu obitelji Kovačević uza svirku Orkestra Orašje, veli sudionica tabora Dora Grišnik. Tabor je otvoren 24. lipnja u poslijepodnevnom satima. Drugoga dana je mladež, njih desetak, sudjelovala događanjima Hrvatskoga kulturnog i gastronomskog festivala „Ovca i ovčji rep“.

- bpb -

Na misi na otvorenome

selu i njihove mnogobrojne prijatelje kako bi Festival što bolje uspio. Iako je najavljivano ružno vrijeme, organizatorima je ipak nebo bilo naklonjeno, pa se mogla naložiti vatra i kuhati i u kotličima na nogometnom igralištu gdje se i službeno odvijala priredba u velikom šatoru i oko njega. Brojni vlasnici podruma u Orašju toga su dana otvorili svoja vrata i založili vatru u svom dvorištu, bilo za kotlić ili gril, ili nešto ozbiljnije. Najaktivniji su bili

Bunjevačka izvorna skupina iz Gare

Koljnofski poglavar osvojio drugo mjesto na konjskoj utrci načelnikov

Franjo Grubić: „Nisam profesionalac, ali na ovakove hobi-utrke još morem pojtiti“

Razgovarala: Timea Horvat

Franjo Grubić nije samo načelnik Koljnofa, predsjednik Koljnofskoga hrvatskoga društva ter ujedno i predsjednik Odbora za manjine u skupščini Jursko-mošonsko-šopronske županije, nego i pravi muž u sedlu. Tomu je dokaz lani, a i u majušu ovoga ljeta osvojeno drugo mjesto na konjskoj utrci načelnikov dotične županije. Odličnomu jahaču nismo samo čestitali, nego smo ga i ispitivali o toj brigi, hobbiju, izazovu i ljubavi prema konjev, a First Ladya smo zbog ove najnovije pobjede pogladili po glavi, a i zato jer je pred petimi ljeti na omladinskom taboru u RE-KOTI postao po glasovanju svih taborašev najljepši konj Koljnofa.

– Odlični jahač zato nisam, to bi rekao svakako, ali rado jašem. To mi je hobi, tjelovježbanje, a nosim u sebi veliku ljubav prema konji, ka ljubav mi dura jur od ditinstva. Morebit još i dalje bi mogli pojtiti u vrimentu, aš moj stariotac je bio husar va prvom svitskom boju i mislim da sam od njega ča pojerbao, pak je va moji geni ta ljubav ostala. Ja se bavim s konji jur dvajset ljet dugo. Kod mojega oca sam napravio štalu i odonda imam svoje konje. Imao sam i ždribiće, kad se volim s njimi baviti. Tako su mene našli od županije lani da oni bi organizirali s načelniki nekakovu utрку da napravimo jedan krug, i onda sam se lani pokušao ganuti na ovom naticanju pak sam donesao našem selu drugo mjesto. Zato su me poiskali i ovo ljet isto tako, neka idem. Preveć nisam kanio pojtiti, aš puno vrimenta se potroši na pripremu. Svenek toliko koliko imam slobodnoga vrimenta, a sad sam morao va poslednji meseci dobro zavježbati i konja i sebe. Hvala Bogu, uspjelo nam je i ovo ljet drugo mjesto osvojiti.

Na ovoj povelji piše da utрка načelnikov. To znači da va vašoj županiji svi načelniki imaju svoje konje?

– Ne, nek ovakovi nori kot ja (skupni smih naš prati odgovor). Čuda načelnikov je ki se nisu ganuli na utrci u jahanju, nego na koli. Lani sam u toj kategoriji na drugom mjestu završio naticanje, ljetos sam dospio četvrtim u cilj. I to je za me jako veliki uspjeh, kad ja zaistinu ovako na koli se ne vozim, ja najvećkrat jašem.

Iz česa sastoji jedna utrkica? Ovdje se miri brzina jahačev, ali su postavljene kakove prepreke?

– Ovo je samo na brzinu. Svako ljet pet-šest konjev se postavi jedan uz drugoga i onda kad sudac žicu ispusti, ajde konji i tiraj. Tisuću metarov se mora pojtiti va jednom krugu, ki je brži ta dobene. Sam trenirati konja je jako teško. Bolje bi bilo va grupi, pak da se konj nauči na to da se trsi ganjati i da on mora biti prvi. Mora se človik odlazniti, mora malo znati jahati ter i imati takovoga konja koji ga sluša. Nek tako ide, drugačije ne!

Kako si ti naučio jahati? Sam od sebe, ali si išao u nekakovu školu?

– Ja sam se naučio sam od sebe jahati, kad sam bio još mali dičak pak smo imali va susjedi kod jednoga staroga teca konja. Ja sam većputi bio tote, pak smo sidili po nji pak smo je tirali, zganjali. Kad sam dobio tu mogućnost da sam mogao i ja konje držati, nisam se preveć premišljavao. Trenirao sam se s jednim prijateljem tako sam se naučio toliko jahati, koliko znam. Nisam profesionalac, ali na ovakove hobi-utrke još morem pojtiti. Hvala Bogu, imamo teren, kaj je

bila kočkada željezna zavjesa, ona cesta ide ča do Unde. Ali mogli smo dojahati do susjednoga sela na jedno pivo. I to se je stalo, bar se to glasno povidati ne smi. Imamo lipu lozu okolo Koljnofa, tamo se isto tako da pojtiti, kot i na sinokoše na jahanje.

Danas je tendencija u seli da je sve manje blaga. Neki bi znamda i rekli da održavanje konjev je danas nekakov luksuzni šport, luksuzni hobi...

– Istinu imadu. Konj stoji jako čuda pinez, ko si ki to more sve platiti, neka djela. Ja sam izračunao da jednomu človiku ki je pušač, ta već plati za cigarete, nek ja za svoje konje. Sad bi ja onda pitao, je li to luksuz, ali nije?! Ča je zdravi je, jahati na konju ali pušiti cigarete? To svaki neka sam va sebi uredi. Va današnjem žitku ki se kani baviti s športom, to je sve pinez. Svaki šport već pinez stoji nek kadakoč, ako nek samo pomislimo na tenis, nogomet, već je dost. Ja bi rekao konjogojstvo nije luksuz, nego bolje trud i djelo.

Koliko konjev je sad na Grubićevom renču?

– Sad momentalno imam dva konje, još miscedan prlje sam imao četiri, pak sam jednoga prodao, jednoga su mi odnesli, ali bi još mogao kupiti tako da imam tri. To je onako zapravo toliko djela, koliko ja još va mojem vrimenti znam udjelati. Malo ždribe imam sad ter jednoga velikoga konja, i još jednoga velikoga konja morao bi si kupiti da bi mogli va pari jahati. Ako ki jaše vani va lozi ali polji ta zna da sam pojtiti na jahanje nije sigurno djelo, tote svenek moraju biti najmanje dvimi. Ne daj Bože, ako ča stane, da ta drugi more telefonirati, pojtiti po pomoć.

Uprav sam danas čula da je nedavno ovde u Koljnofu pala doli s konja jedna divičica. Vridi riskirati?

– Da, ovako ča se zna svenek stati. Hvala Bogu, ja sam pao s konja ali meni se još slomilo ništa nije. Na pogibel se mora človik pripraviti, mora svojega konja poznati, isto tako kot s bar-kakovim drugim dugovanjem. Polako, korak po korak se približiti konju, medjusobne kontakte sazidati, povjerenje dobiti.

Kako je moguće konja pridobiti za se?

– To ti dugo traje. To je prava psihologija. Ako ga svaki dan ti krmiš, čistiš, toga konja čuvaš, vidiš kako mu uho stoji, kako na te gleda s očima, onda vrijeda čutiš nije li živčan, je li sve u redu kod njega, ako ima bolju volju, to se sve vidi. Konju češ u očima sve preštati. Ki se bavi s blagom, on sigurno zna, kako to ide. Ima nas ovde konjarov u selu pet-šest, jedni po deset i dvadeset, a drugi po jedan, po dva konja imaju,

zato imamo medjusobno i dobre kontakte. Ki konja kani imati, mora ga rado imati, a i držati ga čvrsto u ruka, aš konj je jak, negda-negda misli da je on i bolji i pametniji od gazde, pak zna i svaku priliku ishasnovati da to dokaže.

Sam si rekao da si ti vjerojatno najerbao ovu čut za konje i jahanje od praocev. Hoće li negdo od tvojih sinov ali kćerkov ovu konjsku tradiciju nastaviti?

– Kad sam počeo jahati, onda je manji sin s manom skupa jahao. Kad je narastao bolje je prošao na divojke, a konje je ostavio. Onda su došle moje kćerke, Marijana je dost dobro jahala i Veronika isto. Začela se je jahati i moja žena, pak onda je s njom rinuo konj na glavnu cestu. Potom je rekla, već neće sjesti na konja. Marijana je pala s konja, zabila si je glavu. Iako nije tako strašno bilo, ali veljek su popali vrištati da više se ne daju na konja, tako da sam ostao sam. Sad mi se zvijezda opet prosvitila, kad imam pet unukov, med njimi trimi su svenek kod mene, uz konje i ja se ufam da će se ka unuka zagrijati uz blago. Rado bi im pokazao, kakova je ta ljubav, kako je dobro i lipo se baviti s konji.

Moglo je biti u familiji pravdanja zbog konjev?

– Moj otac je va prvom vrimenti rekao: „Komu vragu te konje držati!“ Sad je je i on isto tako zavolio kot ja. On ima 87 ljet, svaki dan jutro on nakrmi konje. Ja mu spremim uvečer, on je pusti jutro pak hiti im malo obroka. U mojoj familiji bi vik moglo biti svadje zbog konjev, aš kot smo se pominali i pinez stoju. Kad nij pinez, onda svenek moram čuti, zač te konje držimo. Ako jednoga konja prodam ali malo ždribe, onda se ništ ne veli, a ja si mislim va sebi, nula-nula, ter je sve u redu.

Kako dalje? Na jednoj utrci biti jedan od boljih jahačev ta činjenica obavezuje, ne?

– Imam 56 ljet, ako mi zdravlje i nadalje dopusti jahat ču još. Poznam takove ljude ki su i sedamdeset ljet doživili pak još vik jašu. Ov rezultat sigurno mi je motivacija, aš u županiji na drugom mjestu završiti takovu utрку to nije čemerno. Ako človik pak u se pogleda, onda more reći da preveć skakati ne moremo. Lipo, polako moremo jahati i prez naticanja. Mladi su ki idu na ovakove utrke, s njimi se mi već ne moremo zganjati, nek va zadnjem redi potihoo se šetati.

Pozivnica

Vjerski susret i hodočašće na santovačku Vodicu

Hrvatska manjinska samouprava i Župna zajednica sela Santova srdačno Vas pozivaju na vjerski susret i hodočašće bačkih Hrvata te prijateljskih hrvatskih zajednica na tromedi (Hrvatske, Mađarske i Srbije) u subotu, 6. kolovoza 2011. godine, na santovačkoj Vodici. Cilj je susreta duhovno zbližavanje bačkih Hrvata te prijateljskih hrvatskih zajednica na tromedi Hrvatske, Mađarske i Srbije.

Program:

U 10 sati okupljanje na santovačkoj Vodici

U 11 sati euharistijsko slavlje na otvorenome kod Gospina kipa predvodi **mons. dr. Đuro Hranić**, pomoćni biskup đakovačko-osječki, i generalni vikar. Priredba će se ostvariti s potporom Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije i pod pokroviteljstvom Bačkog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj. Molimo organizirane skupine hodočasnika da svoj dolazak najave telefonom na (0036) 30/396-1851 ili mailom na balatinac.s.66@nicom.hu.

Organizatori

Velebni Gospin kip na santovačkoj Vodici 13. listopada 2008. godine posvetio je dr. Balázs Bábel, nadbiskup kalačko-kečkemetski

Devedeset-ljetni jubilej

Ilonka Preč-Torkoš je 10. julija svečevala svoj 90-ljetni rodjendan na Undi. Teta Ilonka sa svojim mužem odgojili su troje dite: Pištu, Ilonku i Jošku, od kih imaju četire unuke (Pištu, Gabora, Petra i Franju) i jednoga prau-nuka Marka, Ivana Stiftera. Teta Ilonka od 1998. ljeta su udovica i živu sa svojim najmanjim sinom Joškom. Uvijek vjerna i pobožna žena, je svoje rodjendansko svečevanje počela u undanskoj crkvi, da zahvali Bogu i Mariji za zdravlje i moć, s kojim su ju u ovi ljeti darovali. „Velika je to milost Božja” – joj je pismeno čestitao brat Joško Preč, farnik u mirovini iz Jure, ki zbog svojega zdravstvenoga stanja ni mogao doći na Undu. Pri maši su joj čestitali farnik Štefan Dumović i mnogi Undanci ki se još redovito strefu s tetom Ilonkom u crkvi, u prodavaonici i na ulici kada redu pred svojim stanom. Njezina ljubezna pitanja i interesi ne znaju ostati prez odgovora od mimoidućih. Svečevanje je uska obitelj nastavila u restoranu u Šopronhorpaču. Slavljenica je čestitke pismeno primila i od ugarskoga premijera Viktora Orbána. Svi ki ju znamo, joj i ovom prilikom najsrdačnije čestitamo i nadalje joj željimo čuda zdravlja, zadovoljstva i Božjega blagoslova.

Marija Fülöp-Huljev

Devedeset-ljetna jubilarika Ilonka Preč-Torkoš

Nastup garskog KUD-a u Segedinu

Prigodom Tjedna knjige, na poziv Hrvatske manjinske samouprave grada Segedina, dvije kulturne skupine sela Gare i tamburaški orkestar Bačka 4. lipnja 2011 nastupili su u Segedinu.

Tjedan knjige tradicionalna je kulturna manifestacija u Segedinu početkom ljeta, s nizom programa u središnjem gradu, na Dugonicsevju trgu. Na toj priredbi, po običaju, predstavljaju se i tamošnje narodnosti, tako i hrvatska. Ove su godine poziv dobili Garci, koji su dali jednosatni program.

Martin Kubatov, predsjednik garske Hrvatske manjinske samouprave, kratko je predstavio selo, rad manjinske samouprave i njegova nije bunjevačkohrvatskih običaja.

Garska omladinska plesna grupa izvela je podravske i baranjske šokačke, te bošnjačke plesove, kao što su valpovo, jabuke, kukunješće, pačići, tanac-ranče, na dvi strane kolo, hopa-cupa, sitne bole, todor, trojanac.

Garski izvorni KUD raznih naraštaja nastupio je s bunjevačkom koreografijom preljskog običaja. Gazda i gazdarica primaju goste s vinom, kolačićima i kolicama. Nakon nazdravljenja počinje veselje uz pjesme: Podvikuje bunjevačka vila, Ej, kad sam sinoć pošla iz dućana, Zvoni zvonce, Bečarac. Plešu se stari bunjevački narodni plesovi: polegaj, natalija, stari rokoko, divojačko kolo, momačko kolo, bunjevačko kolo.

Između dvije koreografije nastupila je Aneta Marjanović, solopjevačica iz Segedina, s poznatom bunjevačkom pjesmom „Ej, salaši”, a Orkestar Bačka svirao je nekoliko tamburaških skladbi.

Nakon programa, na poziv domaćina Garci su posjetili Vodoprivredni muzej pokraj Tise, a zatim je slijedila zajednička večera i druženje.

Martin Kubatov

